

BG

BG

BG

КОМИСИЯ НА ЕВРОПЕЙСКИТЕ ОБЩНОСТИ

Брюксел, 15.4.2008
COM(2008) 192 окончателен

ДОКЛАД НА КОМИСИЯТА ДО СЪВЕТА И ДО ЕВРОПЕЙСКИЯ ПАРЛАМЕНТ

Напредък в създаването на вътрешен пазар на природния газ и електроенергията

[SEC(2008) 460]

ДОКЛАД НА КОМИСИЯТА ДО СЪВЕТА И ДО ЕВРОПЕЙСКИЯ ПАРЛАМЕНТ

Напредък в създаването на вътрешен пазар на природния газ и електроенергията

А. ОБЩА ИНФОРМАЦИЯ

Значението на енергетиката за стопанския растеж и конкурентноспособността в Европа непрекъснато се увеличава. Надеждните енергийни услуги на приемливи цени, както за промишлените, така и за битовите потребители, продължават да са ключов фактор за социалното и икономическото развитие. Наличието на добре функциониращ вътрешен енергиен пазар е от съществено значение за преодоляване и на трите предизвикателства в европейската енергетика – конкурентноспособността, устойчивото развитие и сигурността на доставките.

Нова стъпка по пътя към създаването на конкурентни енергийни пазари бе постигнатото на 1 юли 2007 г. пълно отваряне на националните пазари за доставки на енергия на дребно. От юридическа гледна точка, всички европейски потребители вече могат да избират своя доставчик и да се възползват от наличието на конкуренция.

От друга страна, както показва настоящият доклад, на практика интегрирането на пазарите е още далеч от успешната си реализация. С много малко изключения, пазарите на електроенергията и природния газ в ЕС продължават да са национални по своя икономически обхват и да са с много ограничена конкуренция.

В настоящия доклад се изяснява, че до голяма степен продължават да съществуват проблемите, които бяха идентифицирани в Доклада на Комисията за напредъка през периода 2006/07 г. и в Секторния проучвателен доклад за европейските пазари за електроенергия и природен газ. Не всички слабости могат да бъдат преодолені в рамките на съществуващото законодателство — необходими са по-добри законодателни мерки.

Б. РАЗВИТИЕТО В КЛЮЧОВИ ОБЛАСТИ, ОСТАВАЩИТЕ СЛАБОСТИ

1. Прилагане на законодателството

Всички държави-членки¹ спазиха срока — 1 юли 2007 г., за пълно отваряне на техните пазари за природен газ и електроенергия². От друга страна, обаче, появиха се ограничения на свободната и равнопавна конкуренция, в резултат на едновременното съществуване на отворени пазарни сегменти и на регулиране на цените за доставки на крайните потребители.

Повече от три години след изтичането на крайния срок през юли 2004 г., някои държави-членки все още не са въвели изрядно правните изисквания на директивите за електроенергията и природния газ³. Това особено се отнася за ключовите области на

¹ Доколкото не се ползват от дерогация.
² Техническо приложение (ТА), раздел 1.
³ Техническо приложение (ТА), раздел 1.

пазарната либерализация, като например регулаторния надзор, отделянето на фирмите-оператори (unbundling) и регулираните тарифи за доставка, както и оповестяването на задълженията на обществените доставчици.

Регулаторите имат ключова законова роля в мониторинга на спазването на изискванията от страна на мрежовите оператори. Групата на европейските регулатори в областта на електроенергията и природния газ (ERGEG)⁴ играе важна роля за координиране на националния мониторинг и произтичащото от това хармонизиране на прегледа на спазването на изискванията. Мониторингът от страна на ERGEG през 2007 г.⁵ за прилагането на регламентите за електроенергията⁶ и природния газ⁷ показва неадекватно спазване на изискванията в такива области с ключово значение за развитието на ликвидни пазари, като прозрачността и първичното разпределение на преносния капацитет. Около 15% от европейските собственици на технически системи за природен газ не спазват изискванията за прозрачност по отношение на тези системи. Данните за минали стойности на дебити, ползвани количества и правно изисквани прогнози за разполагаем преносен капацитет не се публикуват от около една трета от собствениците на такива системи. В същото време, една трета от собствениците на технически системи за природен газ, които се ползват от правилото за „по-малко от три преносителя“,⁸ не публикуват изискваните обобщени данни, а почти 85% от собствениците на такива системи използват правилото за освобождаване от задължение, без да имат необходимото одобрение от страна на регулатора.

Докладването за пазарните показатели, което е задължение на държавите-членки, е в общия случай недостатъчно. Например, само 30% от националните регулатори могат да посочат процентните дялове на потребителите, които са си сменили доставчика, съответно от групите на промишлените потребители, малките и средни предприятия и домакинствата.

2. Интеграция на пазара

Интеграцията на пазара все още не се е развила в достатъчна степен. Това личи например от разликите в цените, регионалните монополи и запазващите се трансгранични тесни места между държавите-членки.

В един добре интегриран пазар, наличието на конкуренция ще доведе до приближаване на цените между съседни държави-членки или региони. Енергийните цени за промишлени потребители на електроенергия в ЕС започват да се приближават в централния и северозападния район на ЕС, но все още се различават с почти 100% в някои случаи⁹. По-ефективното използване на инфраструктурата доведе до известно подобрене на съотношението на цените на електроенергията, особено в региона на Нидерландия/Белгия/Австрия/Франция/Германия и на Северноевропейския пазар.

⁴ Група на европейските регулатори в областта на електроенергията и природния газ, създадена с Решение на Комисията 2003/796/ЕО от 11 ноември 2003 г.

⁵ Информацията е на разположение в www.ergeg.org.

⁶ Регламент (ЕО) № 1228/2003.

⁷ Регламент (ЕО) № 1775/2005.

⁸ Правило, което позволява публикуването на ограничена информация от страна на тези собственици на технически системи, при които са активни по-малко от три преносителя в съответната мрежова точка; вж. член 6, параграф 3 от Регламент (ЕО) № 1775/2005.

⁹ Техническо приложение, раздел 5.

Трансграничната търговия е ключов източник на конкурентен натиск върху цените. Тъй като наличието на достатъчен мрежови капацитет представлява предварително условие за такава търговия, трябва да бъдат отстранени запазващите се трансгранични тесни места в инфраструктурата за природен газ и електроенергия. В пет държави-членки, делът на капацитета на трансграничните електропроводи спрямо инсталираната мощност е под 10%. За други десет държави членки, тази стойност е между 10 и 30%. Координираното планиране на инвестициите и изпробването на пазарното търсене са от основно значение за осигуряването на преносен капацитет от европейска гледна точка. Доброволните стъпки, предприети в рамките на организираната от Европейската Комисия, с оперативната подкрепа от ERGEG, Регионална инициатива¹⁰ (например координираните проследявания на потребявания дебит на природен газ в Пиренейския полуостров, инвестиционният анализ за регионален пренос и съхранение на природен газ в Югоизточния регион), са безспорно положителни. Но доброволните споразумения не могат в достатъчна степен да гарантират необходимото ниво на сигурност за задоволяването на пазарното търсене.

Липсата на независимост на мрежовите оператори продължава да бъде препятствие за осъществяването на адекватни инвестиции. Опитът показва, че в случаите когато традиционните национални оператори (national incumbents) са акционери в преносните мрежи на техните пазари, техният интерес да ограничат конкуренцията в съответния им пазар често представлява препятствие за достатъчно увеличение на капацитета по посока на източника на енергоносителя. Анализите показват наличието на взаимна връзка между инвестициите и наличието на подходящо разделяне според дейностите (unbundling). Делът от допълнителните приходи при претоварване, който е реинвестиран в изграждане на капацитет за междусистемни връзки, е два пъти по висок при тези оператори на преносни мрежи (ОПМ), които са отделени (unbundled) в сравнение с вертикално интегрираните ОПМ, като инвестиционните равнища в течение на три до четири години от момента на разделянето на собствеността според дейностите (ownership unbundling) най-малкото са се удвоили.

Трябва да се признае, обаче, че и други фактори влияят на инвестиционните равнища, по-специално тарифното регулиране. Регулаторите следва да осигурят подходяща за инвестиции рамка, включваща стабилна регулаторна система и справедливи инвестиционни стимули, както и интегриране на пазара, включващо — но не само, насоченост към намаляване на тарифите. Регулирането чрез стимули все още не е развито в достатъчна степен.

Правните различия между държавите-членки продължават да представляват препятствие за интегрирането на пазара. Например, една координирана пилотна тръжна схема за капацитет за природен газ в Северозападния газов регион¹¹ бе блокирана поради различия в националното законодателство. За преодоляването на тези препятствия е необходима по-голяма подкрепа от държавите-членки.

Цялостните ползи от наличието на достатъчна инфраструктура ще бъдат почувствани само при условие, че капацитетът стане достъпен за участниците в пазара на недискриминационна основа, която насърчава търгуването. Особено трябва да се

¹⁰ www.ergreg.org.

¹¹ Обединено Кралство, Нидерландия, Белгия, Финландия, Ирландия, Германия, Дания, Швеция, Северна Ирландия, Норвегия (наблюдател).

внимава, при диференцираното третиране на трансграничните услуги и националния пренос, да не се предизвика дискриминация между потребителите, както и да се осигури съвместимост със съществуващото (и предложеното ново) законодателство. В същото време, необходимо е преносните системи (capacity systems) да станат възможно най-гъвкави, което най-добре може да се постигне чрез система с разделени поръчки за вход и изход на енергоносител (decoupled entry-exit system).

Регионални развития

Бяха формулирани двустранни и многостранни проекти за подобряване на трансграничното интегриране, като например организирани от ERGEG Регионални инициативи, междудържавното сътрудничество в рамките на Петстранните форуми в Северозападна Европа и на MIBEL/MIGAS за пиренейските страни. За разлика от други подобни инициативи, Енергийната Общност засилва регионалното сътрудничество на юридически обвързваща основа.

Тези проекти играят полезна роля при разработването на решения в съответствие с най-добрата практика. Например, в организирани от ERGEG Регионални инициативи бяха изпълнени работи по координирано изграждане на трансграничен капацитет в газовите пазари на Северозападна Европа, за координиран анализ на потреблението и инвестиционно планиране в газовите пазари на Пиренейския полуостров и Югоизточна Европа¹², за регулаторна координация, с оглед постигане на трансгранично хармонизиране на вземането на регулаторни решения и подобрена прозрачност. През 2006 г. влезе в действие тристранният проект между Франция, Белгия и Нидерландия за свързване на техните електроенергийни пазари — един механизъм за разпределяне на капацитета, гарантиращ правилно насочване на енергийните потоци във връзка със спот цените — с което значително се подобри ефективността на диспечерското управление на електропроизводството в региона. В Петстранния форум за електроенергията бе постигнато споразумение за общ трансграничен механизъм за разпределяне на капацитета за целия регион. Работите в областта на природния газ започнаха наскоро и се очаква да се съсредоточат върху юридическите затруднения и сигурността на доставките. През ноември 2007 г., Република Ирландия и Северна Ирландия започнаха създаването на общ електроенергиен пазар на едро. Планиран е напредък и по отношение на пазар за природен газ.

Регионалният подход позволява да бъдат взети предвид различните равнища на пазарно развитие, с общата цел да се осъществи единен пазар.

¹² Австрия, Чешката република, Гърция, Унгария, Италия, Полша, Словакия, Словения.

3. Концентрация и консолидация

Пазарните структури на национално равнище са все още много концентрирани. Освен това, традиционните национални оператори (incumbents) контролират важните инфраструктурни съоръжения, което допълнително засилва тяхната пазарна мощ.

Между 2005 г. и средата на 2007 г., броят на независимите доставчици на електроенергийния пазар нарасна с 40% в тези държави-членки, за които са на разположение данни. В областта на природния газ, този брой нарасна само в една четвърт от държавите-членки. Но от друга страна, във Франция, Италия, Полша и Нидерландия, увеличението бе 50% или по-голямо (от 10 на 15 доставчика във Франция; от 0 на 75 в Полша; от 8 на 20 в Нидерландия; от 123 на 182 (2006 г.) в Италия). В 7 от 21 държави-членки нито един независим доставчик не развива дейност на газовия пазар. В областта на електроенергията такава ситуация е докладвана само за Кипър, но съответните данни за електроенергийния пазар не са на разположение за 15 държави-членки.

Пазарите за търговия на дребно все още не са добре развити, главно поради ограничения достъп на нови участници в пазара до доставките на природен газ. Дори и в най-развятия пазар — този на Обединеното Кралство — производителите на природен газ доминират на пазара. Навлизането на нови производители в структурата на доставките продължава да има ключово значение както за конкуренцията, така и за сигурността на доставките. Важна роля играе втечненият природен газ.

Наред със съществуването на силно концентрирани национални пазари, продължава тенденцията за консолидация и концентрация. Доколкото участниците в пазара, появяващи се в резултат на сливания и придобивания, оперират на действително конкурентна основа, тази тенденция не би трябвало автоматично да има отрицателен ефект върху конкуренцията. Правителствата, националните регулатори и административните органи по отношение на конкуренцията следва активно да създават рамка, която да налага конкурентно поведение в тези случаи, при които не се очаква такова поведение да се развие естествено от пазарните структури — например чрез отстъпване на капацитет, програми за отстъпване на природен газ и стриктни изисквания за прозрачност.

4. Ценови тенденции

Потребителите в държавите-членки от ЕС-15 се възползваха от натрупващи се спестявания от цените в резултат на либерализацията на електроенергийния пазар в размер на 60 милиарда евро за периода от 1998 до 2004 г. Тези спестявания бяха отчасти погълнати от увеличения на цените в по-късни периоди. В страните от ЕС-27, цените на природния газ се покачиха в съответствие с цената на нефта. Цените за промишлени потребители се повишиха средно с 35 % между 2005 г. и 2006 г. и с още 12 % през 2007 г. Подобно бе увеличението и на цените за битовите потребители през периода от 2005 г. до 2007 г., въпреки че големите увеличения бяха главно през 2007 г.¹³

Причините за тези тенденции са няколко: тъй като конкуренция съществува все още само в ограничен размер, съответният конкурентен натиск върху цените е слаб. Освен

¹³ Евростат, данни към 1 януари от съответните години.

това, цените отразяват общите тенденции, по-специално на цените на нефта, които от 2005 г. до 2007 г. се увеличиха с над 50%. Като се има предвид връзката между цените на природния газ и на нефта и увеличаващата се роля на природния газ в електропроизводството, промените в цените на нефта оказват влияние върху цените както на природния газ, така и на електроенергията.

В същото време, има индикации, че независимостта на мрежовите оператори влияе положително на цените, чрез насърчаване на ефективността на мрежите, улесняване на достъпа до тях за трети страни и повишаване на доверието в пазара. От момента на отваряне на пазара през 1998 г., в тези държави-членки, които проведоха отделяне на собствеността на ОПМ се наблюдават по-положителни промени в цените в сравнение с тези държави-членки, в които собствениците на ОПМ бяха и продължават да бъдат свързани с доставчиците на енергия.

5. Независимост на мрежовите оператори

Разделянето според дейностите (functional unbundling) все още не е реално приложено във всички държави-членки¹⁴. Това се отнася за операторите както на електроенергийни, така и на газови преносни и разпределителни мрежи. Някои държави-членки са стигнали по-далеч от сега действащите изисквания за разделяне. По отношение на електроенергийните мрежи, около половината държави-членки имат мрежови оператори с отделена собственост; по отношение на газовите мрежи, такава е положението в седем държави-членки¹⁵.

Що се отнася до разпределението, държавите-членки широко използват дерогациите: половината държави-членки разрешават тези оператори на разпределителни мрежи (ОРМ) както от електроенергийния, така и от газовия сектор, които са с по-малко от 100 000 клиента, да бъдат освободени от правните задължения за разделяне¹⁶.

Недостатъчната независимост на мрежовите оператори се проявява в липсата на достатъчни инвестиции в мрежови капацитет и, по-специално, в неадекватен капацитет за трансгранични връзки. Юридическите изисквания за разделяне се оказаха недостатъчни за преодоляване на този ефект.

6. Ефективно регулиране от страна на регулаторите

Въпреки изискванията на електрическата и газовата директиви за наличието на поне един минимум от правомощия на регулаторите, неравномерността на регулаторните правомощия в различните страни не бе преодоляна. В някои държави-членки правомощията са разпределени между няколко регулатора на национално и регионално ниво, включително органът и/или министерството, отговарящи за конкуренцията. Това най-вероятно ще внесе допълнителна непоследователност. Единен регулаторен надзор на пазарите на едро и на дребно не съществува в почти никоя държава-членка.

Неспазването на европейското законодателство често се наказва с недостатъчни или неефективни санкции по националното законодателство. В същото време, от мониторинговите доклади на ERGEG за прилагането на съществуващото законодателство става ясно, че регулаторите не са в достатъчна степен решени да използват съществуващите си правомощия с цел активно насърчаване на спазването на правните изисквания. Например, в доклад на ERGEG до Четирнадесетия мадридски форум се споменава само един случай, в който регулаторен орган е използвал своите правомощия, за да наложи санкции на ОПМ за неспазване на правните изисквания.

За нуждите на пазарната интеграция е необходима хармонизация на регулаторните решения в различните страни. Без съмнение, ERGEG и европейските регулаторни форуми за електроенергия и природен газ („Форумът във Флоренция“ и „Мадридският

¹⁴ В рамките на консултациите на общественото мнение от страна на ERGEG относно насоките за разделяне според дейността, например, някои ОПМ са посочили като необходимост участието на ръководителите на мрежите в управлението на интегрирани дружества и дори предоставянето на тези ръководители на стимули, свързани с постиженията на интегрираното дружество като цяло. Вж. коментарите, публикувани във www.ergeg.org – Public Consultations – Energy – GGP Functional Unbundling.

¹⁵ Техническо приложение, раздел 7.

¹⁶ Техническо приложение, раздел 7.

форум“) допринасят за този процес, като осигуряват платформи за обсъждане на практически въпроси и разработване на общо подкрепяни решения с използване на най-добрата практика. Но от друга страна, „регулаторната недостатъчност“ продължава да представлява препятствие за координираното вземане на решения в различните страни; препятствие, което не може да бъде преодоляно само чрез съществуващия модел за доброволно сътрудничество в рамките на ERGEG.

7. Потребителското измерение

Реакция от страна на потребителя — смяна на доставчика

Смяната на доставчика на електроенергия е достигнало висока степен на разпространение в пиренейските страни, Чешката Република и северните страни и е над средното ниво за особено големите промишлени потребители в Германия, Австрия и Люксембург. В повечето от останалите страни годишният процент на смяна на доставчика от битовите потребители е около 1 %, или по-нисък. Картината е подобна за сектора на природния газ, с тази разлика, че Италия е една от страните с процент на смяна на доставчика над 1 %. Докато при големите потребители процентите на смяна на доставчика продължават да растат, повечето малки предприятия и битовите потребители все още имат ограничени възможности за упражняване на правото си на избор.

Процентите на промяна на доставчика не са единственият индикатор за действието на конкуренцията в пазарите на дребно. Често конкурентни оферти или липсват, или са прекалено близки, за да дават възможност за истински избор. Държавите-членки и националните регулатори трябва да осигурят наличието на прозрачни и прости процедури за смяна на доставчика, за да дадат на потребителите увереността, от която те имат нужда. Още повече, че конкуренцията в пазарите на дребно се нарушава и от регулираните тарифи за доставка на енергия.

Качество на услугата

По принцип, пазарната либерализация цели подобряване на положението на потребителите. Възможността за избор на доставчика и породеният от нея конкурентен натиск водят до по-добро съответствие между предоставяното на услуги и потребителското търсене. Директивите за електроенергията и природния газ поставят ясно ударение върху правата на потребителя. Обзорите на пазара показват, че нивото на удовлетвореност от качеството на електроенергийните и газовите услуги е общо взето добро¹⁷. Опасенията, че въвеждането на конкуренция ще доведе до намаляване на качеството на услугите, или до проблеми при осигуряването на универсална услуга, се оказаха безпочвени.

Но за да може потребителите да се възползват от либерализацията, необходим е достъп до енергийните доставки. Анализите¹⁸ показват, че голямото мнозинство от европейските крайни потребители имат лесен достъп до електроенергия и природен газ — за страните от ЕС-27 съответните проценти достигат 93 % за достъп до несменяем източник на електроенергия и 72 % за природен газ, където често има възможност за замяна на доставчика. Средно взето, две трети (66 %) от гражданите на ЕС смятат, че цената на електроенергийните услуги е поносима; подобен е процентът по отношение на цената на природния газ. По отношение на нито един от тези два сектора не се

¹⁷ EUROBAROMETER, Prices and quality of services of general interest, September 2005 (ЕВРОБАРОМЕТЪР, Цени и качество на услугите от общ интерес, септември 2005 г.); и 2007 Consumer Satisfaction Survey (Обзор за 2007 г. на удовлетвореността на потребителите): http://ec.europa.eu/consumers/cons_int/serv_gen/cons_satisf/consumer_service_finrep_en.pdf.

¹⁸ EUROBAROMETER, Services of General Interest – chapter 1.4-1.5, July 2007. (ЕВРОБАРОМЕТЪР, Услуги от общ интерес, глави 1.4-1.5, юли 2007 г.).

наблюдават значителни вариации в мненията, в зависимост от социално-демографската категория, или между резултатите за ЕС-15 и ЕС-27.¹⁹

Регулирани цени

Едновременното съществуване на отворени енергийни пазари и регулирани енергийни цени е често срещано явление сред държавите-членки на ЕС: то съществува в една трета от газовите пазари за поне един пазарен сегмент и в повече от половината от електроенергийните пазари. За повечето държави-членки, които имат регулирани цени, регулирането не се ограничава само по отношение на малките потребители — доставките за всички сегменти от потребители могат да се извършват по регулирани цени.²⁰

Отрицателните ефекти от наличието на регулирани цени на енергията продължават да са повод за сериозна загриженост. Те веднага доведоха до нарушаване на конкуренцията и намаляване на ликвидността на пазарите на едро. В дългосрочна перспектива, регулираните цени дават погрешни пазарни сигнали на инвеститорите и по този начин имат отрицателно въздействие върху развитието на нова инфраструктура. Чрез задаването на ценово равнище, което не дава възможност на нови участници в пазара да доставят енергия по цени, осигуряващи покриване на разходите, регулираните цени създават препятствие за навлизане на пазара на алтернативни доставчици и по този начин пряко застрашават сигурността на доставките. Например на френския пазар, за електроенергийната борса се оказа невъзможно да установи референтна пазарна цена, поради наличието на регулирани енергийни цени. Мерките за защита на потребителя не би трябвало да се смесват с конкурентни инструменти, те трябва да се реализират чрез други средства.

V. СИГУРНОСТ НА ДОСТАВКИТЕ

Прогнозните доклади за европейското зимно и лятно потребление на електроенергия, подготвени през 2007 г. от Групата на европейските оператори на електропреносни мрежи (ETSO) и от европейските оператори на газопреносни мрежи (Gas Infrastructure Europe, GIE), показват, че в средносрочна перспектива не съществуват особени рискове за недостиг на електроенергия. В тези доклади са обобщени прогнози за националните и регионалните електроенергийни баланси, въз основа на съпоставяне на електропроизводството и на върховото потребление. Докладите оценяват общата адекватност на взаимно свързаните електроенергийни системи. Но от друга страна, при екстремни условия, като много ниски или много високи температури или кризи в доставките на природен газ, електроенергийните системи стават по-натоварени, особено ако същият период е критичен и за съседни страни.

Осигуряването на достатъчен преносен капацитет продължава да бъде ключов въпрос не само по отношение на развитието на конкуренция, но и от гледна точка на сигурността на доставките. По-специално, по отношение на доставките на природен газ, Европейският Съюз става все по-зависим от внос²¹. С намаляването на местните запаси на природен газ и очакваното значително увеличение на световното

¹⁹ EUROBAROMETER, Services of General Interest – chapter 3.1, July 2007 (ЕВРОБАРОМЕТЪР, Услуги от общ интерес, глава 3.1, юли 2007 г.).

²⁰ ERGEG, Status review on end-user price regulation, 14.6.2007 (Преглед на състоянието на регулирането на цените за крайните потребители) (Ref: E07-CPR-08-04), www.ergreg.org.

²¹ Техническо приложение, раздел 8.

потребление, разнообразяването (diversification) на източниците и на пътищата за доставка играе ключова роля в намаляване на зависимостта от трите основни доставчика в днешно време — Русия, Норвегия и Алжир. С увеличаването на цените на природния газ силно нараства и ролята на втечения природен газ за постигането на такова разнообразяване.

Електроенергийните и газовите мрежи стоят в сърцевината на един добре функциониращ европейски енергиен пазар. Все още остават препятствия за изпълнението на вече идентифицираните приоритетни проекти. Бяха назначени координатори за проектите, обявени за проекти от европейски интерес, които са съпроводени със закъснения или трудности при тяхната реализация. Такива проекти са: (1) Електропреносна връзка между Германия, Полша и Литва; (2) Електропроводи до разположени в морето вятърни генератори в района на Северна Европа; (3) Електропреносна връзка между Франция и Испания; и (4) Газопроводът „Набуко“.

За електроенергията, зависимостта от внос е сравнително по-малка. Електропроизводството може да се базира на местни енергийни източници, включително възобновяеми енергийни източници, както и на горива, за които съществува диверсифициран световен пазар (например въглища). Но от друга страна, нараства зависимостта на електропроизводството от използването на природен газ, голяма част от който се внася. Наред с това, инвеститорите в инфраструктурни съоръжения са изправени пред нови предизвикателства. Електроенергийната система започва да разчита на наличието на газова инфраструктура. Инвестирането в електропроизводство от възобновяеми източници (например вятърни генератори) е свързано също така и с наличието на високи капацитетни възможности на преносната инфраструктура, позволяващи адаптиране на системата към използване на небалансиран електрогенериращ капацитет.

След студената зима през 2005/2006 г., някои страни се заеха с изграждане на хранилища за природен газ и с постигане на максималните възможности на техния капацитет за внос. Италия например въведе договори от вида „пренеси или плати“, според които преносителите могат да предпочетат да не ползват преносен капацитет, с оглед да се увеличи физическото използване на капацитета. В края на 2006 г. и в течението на 2007 г. се появи малък излишък на природен газ, който позволи увеличаване на газовата търговия и донесе известна ликвидност на разпределителните центрове. Времето ще покаже дали това ще се превърне в основа за положителни и динамични бъдещи развития.

За ЕС ще е необходимо не само да продължи да съсредоточава усилия по отношение на стратегическото измерение на неговите енергийни отношения с трети страни, по-специално с енергийните доставчици, но също така ще трябва да се има предвид и важното значение на осигуряването на пазарна структура, даваща възможност на доставчиците и инвеститорите да се възползват от наличието на отворен пазар и на условия за безпрепятствено движение на енергийните потоци. За тази цел са необходими действия от страна на Комисията, правителствата и регулаторите, както и от страна на мрежовите оператори. Фактор с ключово значение са забавянията при разрешителните процедури за инвестиции. Понастоящем те представляват един значителен риск във връзка със сигурността на доставките и развитието на вътрешния пазар.

Г. ЗАКЛЮЧЕНИЯ

Въпреки някои окуражителни подобрения, по-специално по отношение на трансграничната координация на регионално равнище, общият анализ на развитието на вътрешния пазар на електроенергия и природен газ показва, че продължават да съществуват значителни препятствия спрямо ефективното действие на пазара.

Недостатъчното прилагане на европейското законодателство си остава критичен фактор. Подобрението на това положение следва да бъде постигнато с общите усилия на Европейската Комисия, държавите-членки, регулаторите и енергийния отрасъл.

- Успоредно с това, националните регулатори трябва да получат необходимите правомощия за осигуряване на правилното прилагане на законодателството от страна на заинтересованите страни.
- Самите регулатори следва да действат на своя собствена отговорност за насърчаване на прилагането на правните изисквания. С оглед на намаляване на препятствията пред трансграничната търговия, без съмнение е необходимо трансгранично хармонизиране на моделите на най-добра регулаторна практика. Организираните от ERGEG Регионални инициативи и другите подобни проекти на правителствено равнище представляват положителен принос към този процес.
- Енергийният отрасъл следва да спазва безкомпромисно правните изисквания. Прилагането на европейското законодателство не е предмет на преговори.
- Регулаторните енергийни цени остават предмет на голяма загриженост.

Всички опасения в различните области имат две общи характерни черти: значително въздействие, ограничаващо развитието на добре функциониращ вътрешен пазар на електроенергията и природния газ и съществуваща правна рамка, която не може да доведе до решаване на тези въпроси. По тези причини, Европейската Комисия взе мерки по отношение на тези слабости чрез подготовката на пакет от законодателни документи, който бе представен на 19 септември 2007 г.